

IN MEMORIAM

FRANCU ŠTOLFI – MIŠU (1932–2012) V SPOMIN

Nekateri ljudje zaznamujejo človeka za vse življenje. Moje poti v Celje so po prvem srečanju s prim. Francem Štolfo – Mišem leta 1993, ko je bila odprta Slovenska zobozdravstvena zbirka, dobile ne le strokovno, ampak tudi prijateljsko oznako. Z ženo Jelko, nekdanjo glavno medicinsko sestro celjskega okulističnega oddelka, ki jima življenje ni namenilo otrok, sta me sprejela za svojo. Delovno druženje sta vedno spremljala sproščen smeh in neformalno vzdušje. Na celjskem vrtu pod češnjo hrustavko ali v prijazni hišici v Braslovčah sva kovala načrte za ekskurzije študentom dentalne medicine v Slovensko zobozdravstveno zbirko, njihovo pogostitev, za katero je Mišo vedno poiskal sponzorje, ali za druge zamisli, ki sem jih z njim speljala v desetih letih sodelovanja pri Znanstvenem društvu za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije. Jelkina snežnobelo pogrnjena miza nas je vedno razvajala s kuharskimi dobrotami, ki so sodelovanju dajale domačnost in občutek zaželenosti ... Spomini se vračajo tudi k vedremu vzdušju na Cedensih, praznovanjih zavetnice zobozdravnikov sv. Apolonije, kjer je Mišo kot odličan organizator skrbel za prijazno povezovanje stroke z njenimi ustvarjalci. Bil je diplomat, ki je na vsakem koraku z milino svoje nature gladil razpoke med ljudmi. Oživiljal je spomin na razvoj zobozdravstvene stroke, pomembne lokalne ljudi, kot zobozdravnika in skladatelja Antona Schwaba... Doma me na ljubiteljskega slikarja Miša spominja

slika šopka cvetic, v moji korespondenci je nešteto njegovih pisem ... Iz različnih slovenskih časopisov nas je dolga leta nagovarjal kot družbeno angažiran človek in humanist, tankočuten za slovenstvo in vse, ki so k temu prispevali. Vsako leto se je spomnil na koroški plebiscit, pisal o zdravnikih, ki so se borili za ohranitev slovenskega naroda in preganjali fašizem na Primorskem, od koder so njegovi predniki bežali po prvi svetovni vojni ... Lansko leto je ob praznovanju življenjskega jubileja sežanskega rojaka akademika Josipa Miliča – Emilija, ki je kot pljučni fiziolog opravil svetovno kariero na univerzi Mc Gill v Kanadi ter bil skoraj 10 let med nominiranci za Nobelovo nagrado za medicino, bil Mišo edini, ki ga je na slovesnosti obiskal kot sošolec, prinesel fotografije skupnih otroških in šolskih let ... Bil je zvest in predan svojim ljudem. Zanimivo je, da je stike ohranjal predvsem s klasično pošto, manj s srečanji, še posebej daljnimi, saj se je bal letenja in ni nikoli preizkusil tega izuma civilizacije. Nič za to, tudi brez tega je bil svetovljan. Za njim ostaja slovenska zobozdravstvena zbirka, kopica ljubiteljskih zapisov, knjižic o razvoju slovenskega zobozdravstva, domoljubna in humorna dela, zadovoljni bolniki, ki jim je vso delovno dobo nudil najboljšo zobozdravstveno oskrbo, in prijatelji, katerim je Mišo svetel zgled človečnosti, delavnosti in osebnega dostojanstva.

Bil je otrok zavednih Slovencev iz Sežane, ki so se po priključitvi Primorske Italiji odselili v matično državo. Rodil se je v Ljubljani 21. februarja 1932. Z družino so živeli v Celju in kot gostilničarji kupili lokal Pri turški mački. Mišo ni imel preveč posluha za družinsko tradicijo in je po končani osnovni šoli v Ljubljani in celjski gimnaziji (1951) v Beogradu leta 1961 postal zobozdravnik. Sicer je začel študij na ljubljanski medicinski fakulteti, a je bil po nesrečni malici med vajami anatomije pri. Prof. Valentini Kobe izključen s fakultete. O tem mi je sam pripovedoval.

Vse Miševo življenjsko delo je posvečeno Celju in njegovim ljudem: od prve zobozdravniške službe v tamkajšnjem zdravstvenem domu, do zaposlitve v zobozdravstvu v celjski enoti Železniškega zdravstvenega doma Maribor leta 1965. Tam je opravljal pomembne naloge in bil med leti 1975 do 1992 vodja zobozdravstvene službe. Leta 1993 je diplomiral tudi na *Školi javnog zdravstva Andrije Štamparja* v Zagrebu s področja Javnega zdravstva in ekonomike v zdravstvu. Naslov primarija je prejel leta 1988.

Primarij Štolfa je bil predan svojemu poslanstvu in se je zavedal pomena povezovanja stroke. Zato je številna leta opravljal funkcije v Društvu zobozdravstvenih delavcev Slovenije (DZDS) in bil dolgoletni tajnik njene celjske podružnice (1966–1970, 1976–1980, 1982–1987). Bil je tudi pobudnik Društva zobozdravstvenih delavcev Celje, med leti 1987–1992

njegov predsednik, nato pa do leta 1998 njegov podpredsednik. Zavedal se je pomena zapisovanja razvojnih korakov zobozdravstvene stroke, zato je med leti 1992–1998 prevzel mesto glavnega in odgovornega urednika zobozdravstvenega občasnika Radiks, kasneje pa je ostal aktiven član uredniškega odbora in je to delo opravljal vse do smrti. Od leta 1986 je sodeloval tudi pri Znanstvenem društvu za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije, predvsem na področju zobozdravstva, ter med leti 1998 in 2007 prevzel njegovo vodenje. Sodeloval je tudi z Medikohistorično sekcijo Slovenskega zdravniškega društva – podružnica Maribor, in le nekaj dni pred smrtjo med njimi predstavil svojo razpravo o preporodovcih.

Strokovna vedoželjnost in odnos do tradicije sta v njem vzbudila zobozdravstveno zbirateljsko žilico. Dolga leta je po bližnji in daljni okolici zbiral in kupoval najrazličnejše zobozdravstvene predmete, jih obnavljal, dopolnjeval in leta 1993 dosegel, da so jih razstavili v Muzeju novejšje zgodovine v Celju kot Slovensko zobozdravstveno zbirko.

Ker se je primarij Štolfa zavedal, da le zapisano znanje tudi ostane, se je ljubiteljsko posvetil preučevanju in beleženju zgodovine zobozdravstvene kulture. Objavil je najrazličnejše prispevke in knjižice: Drobtinice iz zobne ambulante, Ljudsko zobozdravstvo na Slovenskem, Zdravstveno in socialno varstvo na slovenskih železnicah, Stari zobozdravstveni instrumenti, pripomočki in oprema, Zobozdravstvo na Celjskem do leta 1945, Zobozdravstvo na Celjskem po letu 1945, Zgodovinski razvoj zobne vrtalke. Poleg strokovnih zapisov ga je navduševal tudi humor in je objavil Šale na naš rovaš, Iskrice in domislice, Aforizme ter Enigmo resnice. Med biografskimi deli sva soavtorsko popisala življenje in delo zdravnika in skladataelja Antona Schwaba ter Ivana Oražna. Prim. Štolfa pa je v sebi nosil tudi politične vsebine, ki so bile povod za pisanje del Vojak po sili, Na konec sveta, Resnica z dvema obrazoma in Italija in Italijani – naša usoda. Korenine svojih prednikov pa je popisal v Sagi neke rodbine.

Strokovna srečanja Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije je Mišo redno pospremil s poročili o njih, najpogosteje v reviji Isis. Kot organizator in soorganizator je pripravljval različna srečanja ter tesno sodeloval z Inštitutom za zgodovino medicine ljubljanske medicinske fakultete. Zavedal se je, da je zdravstvena kultura nedeljiv del splošne kulture naroda, zato je tudi sodeloval pri oživljanju stanovske tradicije, odkrivanju obeležij znamenitim osebnostim in ustanovam ...

Za ustvarjalno delo je prim. Štolfa prejel več priznanj: v Celju za organizacijo zobozdravstvene službe železničarjev (1982, 1986, 1989), plaketo

za zgledno organizacijo zobozdravstvene službe pri Slovenskih železnicah (1988), priznanje ob 20-letnici Društva zobozdravstvenih delavcev Slovenije (2007), priznanja ob 10-, 20- in 30-letnici dela na Slovenskih – in Jugoslovanskih železnicah, Schwabovo priznanje (1995), priznanje Železniškega zdravstvenega doma Maribor ob njegovi 40-letnici (1993) in Pintarjevo priznanje. Za svoje zobozdravstveno delo je prejel tudi srebrni grb mesta Celje (1994). Valvazorjevo priznanje Zveze zgodovinskih društev Slovenije je prejel za zasluge pri ohranjanju zgodovine zobozdravstva v Celju in Sloveniji (1996). Leta 2007 mu je Mestna občina Celje podelila tudi naziv viteza Celja, saj si je vedno prizadeval, da bi promoviral svoje mesto kot knežje in je bil tudi pobudnik identifikacije lobanj grofov Celjskih, ki sem jo opravila.

Bil je ne le delaven, ročno spreten in priljubljen zobozdravnik, ampak tudi strokovno inovativen, zato ga je Mestna občina Celje leta 1985 in 1987 nagradila z naslovom inovatorja leta: prvič za ugotavljanje dolžine zobnega kanala s pomočjo električnega toka, drugič za ugotavljanje fokalne infekcije prav tako z električnim tokom.

Postal je tudi častni član Društva zobozdravstvenih delavcev Slovenije (1995), Slovenskega zdravniškega društva (2003), Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije (1995) in Medikohistorične sekcije Slovenskega zdravniškega društva.

Posebna pozornost velja Štolfovemu umetniškemu ustvarjanju. Po duši je bil izjemno tankočuten: to ne velja le za literarno, ampak tudi za likovno ustvarjanje. V roke je vzel čopič in mimogrede naslikal pejsaž, šopek cvetja ali zgodovinski motiv. Svoje slike je velikokrat razstavljal, imel okoli 10 samostojnih in okoli 20 skupinskih razstav ter prejel tudi priznanji *Jugoslovanskega saveza likovnih stvaralaca železničara* (1982, 1985). Razstavljal je tudi v razstavišču Univerzitetnega kliničnega centra, ko je bil leta 2003 na Pintarjevih dnevih predstavljen prevod Lipičeve knjige *Topografija Ljubljane*. Sicer je bil predsednik in podpredsednik Likovne sekcije Kulturno-umetniškega društva Franceta Prešerna v Celju. Njegovo delovanje ga je zadnje desetletje, ko ni več vozil avta in je bil manj mobilan, zadrževalo predvsem v Literarnem društvu Celje. Bil pa je tudi član Literarnega kluba upokojencev Slovenija – LIKUS, kamor je rad zahajal.

Življenjski šopek našega Miša krasijo številni prijatelji, ki si jih je nabral sam s svojo delavnostjo, kolegialnostjo, plemenitostjo, skromnostjo in pregovorno poštenostjo.

Zdi se, kot da bi se leta našega Miša duhovno sploh ne dotaknila: četudi je telo hodilo svojo pot, je njegov duh do konca ostal mladostno iskriv in pronicljiv, otroško nesprijen, in je izžareval blagohotno naklonjenost vsem, od malega človeka do najvplivnejših ljudi. In takšen bo trajno ostal v spominu vseh, ki smo ga poznali.

Prof. dr. Zvonka Zupanič Slavec